

Το τεκτονικό περίζωμα

Περίζωμα καλείται το από ύφασμα, δέρμα ή άλλο υλικό «προκόλυμμα του από της οσφύος μέχρι των γονάτων μέρους του ανθρωπίνου σώματος». Η ετυμολογία της λέξεως προέρχεται από το ρήμα περιζώννυμι ή περιζωννύω, που σημαίνει περιζώνω, περιβάλλω δια ζώνης, ζώνω ολόγυρα. Από ενδυματολογικής απόψεως το περίζωμα χρησιμοποιείτο ήδη από την αρχαία εποχή ως στοιχειώδες μέρος της ανθρωπίνης ενδυμασίας, αποτελούμενο «εκ τεμαχίου καλύπτοντος το ανθρώπινο αιδοίον». Εφέρετο από παιδιά, ενήλικες, λουόμενους αθλητές, κυρίως όμως από ναυπηγούς, σιδηρουργούς και από πάσης φύσεως χειρώνακτες ή τεχνίτες, οι οποίοι συνήθως εργάζονταν άνευ άλλου ενδύματος. Τα δε περιζώματα από απλό δέρμα ή ύφασμα έφεραν και όλοι οι λαοί των λεγόμενων «θερμών» χωρών της Αφρικής, της Ασίας και της Αμερικής, συνεχίζουν δε ακόμα και σήμερα να αποτελούν το κύριο ένδυμα πολλών μεσημβρινών φυλών.

Οι περισσότεροι ερευνητές συμφωνούν ότι τα παλαιότερα ευρήματα περιζωμάτων συναντώνται στην Αρχαία Αίγυπτο, κατά δε τον προηγούμενο αιώνα ανακαλύφθηκαν τοιχογραφίες οι οποίες χρονολογούνται γύρω στο 3.000 π.Χ., και κοσμούσαν νεκρικά δωμάτια στην Κοιλιάδα των Θηβών, στις οποίες απεικονίζονται Αιγύπτιοι αξιωματούχοι φέροντες περιζώματα. Στα μυστήρια του Μίθρα τα οποία τελούνταν στην Περσία, ο υποψήφιος περιβαλλόταν με λευκό περίζωμα. Το ίδιο ακριβώς γινόταν και στα Ινδικά Μυστήρια, στους υποψηφίους για το ιερατείο Ισραηλίτες, αλλά και στα πρώτα χρόνια του Χριστιανισμού, ότε και οι πιστοί βαπτίζονταν φορώντας μόνο υφασμάτινα λευκά περιζώματα, κατά τις βιβλικές αναφορές για το βάπτισμα του Ιησού από τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο. Επίσης λευκό περίζωμα φορούσαν οι συμμετέχοντες σε θρησκευτικές – φιλοσοφικές τελετουργίες στην Ιαπωνία και στην Κίνα, οι Δρυίδες, ενώ και στην Κεντρική Αμερική (στο Γιουκατάν, στη Νικαράγουα και στο Περού) έχουν διατηρηθεί αγαματίδια θεών και θεοτήτων οι οποίοι φέρουν περιζώματα, με πλέον χαρακτηριστικό το αγαματίδιο του Μεξικανού θεού Teroxtecatī, ο οποίος εικονίζεται με λευκό περίζωμα με ανεστραμμένο κάλυμμα. Φαίνεται λοιπόν, ότι η συνήθεια του να περιβάλλεται κάποιος με περίζωμα ως διακριτικό της ιδιότητος ή του επαγγέλματός του ήταν κοινή σε όλους τους λαούς της γης.

Οι πρόγονοί μας στον Τεκτονισμό, ως άνθρωποι υψηλής θρησκευτικής πίστης, αναζήτησαν, όπως ήταν αναμενόμενο, τον δικαιολογητικό λόγο για την ιδανική θεώρηση του περιζώματος στα κείμενα της Αγίας Γραφής, και τον βρήκαν σε πλείστα σημεία αυτής. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο γ' κεφάλαιο της Γενέσεως, μετά την τέλεση του προπατορικού αμαρτήματος ιστορείται ότι άνοιξαν τα μάτια των πρωτόπλαστων και κατάλαβαν αυτοί ότι ήταν γυμνοί και έφτιαξαν γι' αυτούς περιζώματα, ράβοντας φύλλα συκής. Από τη συγκεκριμένη αναφορά καθώς και από άλλες, γίνεται σαφές ότι η βιβλική χρήση του περιζώματος συνδέεται με μια ιστορική αλλά και ηθική δηλωτική αγνότητας κατάσταση αυτών που το φέρουν, δηλαδή το περίζωμα στη βιβλική του διάσταση αποτελεί το μέσο ελευθέρωσης από τα πάθη, και συμβολίζει τις αρετές της πνευματικής υποστάσεως του ανθρώπου.

Παράλληλα, από όποια πλευρά και αν εξετάσουμε την πρώιμη φιλοσοφική εξέλιξη του Τεκτονισμού θα διαπιστώσουμε ότι τόσο οι πνευματικές του βάσεις, όσο και τα κείμενα και τα πρόσωπα στα οποία ο Τεκτονισμός στηρίχθηκε θεωρητικά, είχαν μια ιδιαίτερη θεολογική παιδεία και προέλευση, και το γεγονός αυτό πιθανότατα οδήγησε σημαντικούς θεωρητικούς τέκτονες στο να υιοθετήσουν τη χρήση περιζωμάτων στις συναντήσεις των μελών της Αδελφότητας. Χαρακτηριστικό είναι το ότι οι πρώτοι συντάκτες των τεκτονικών Συνταγμάτων τα οποία δημοσιεύθηκαν το 1723 και πατέρες του Νεώτερου Θεωρητικού Τεκτονισμού ήταν ο James Anderson, διδάκτωρ φιλοσοφίας και θεολογίας, και ιερέας στο Λονδίνο, και ο Jean Théophile Des Aguliers, γιος Γάλλου διαμαρτυρόμενου κληρικού, διδάκτωρ νομικής και φυσικής, εφημέριος του Δούκα της Ουαλίας και προσωπικός φίλος του Νεύτωνα. Στον Des Aguliers, ο οποίος διετέλεσε Μεγ.: Διδ.: της πρώτης Μεγ.: Στ.: της Αγγλίας κατά το έτος 1719, αποδίδεται και η πρώτη συστηματική χρήση περιζωμάτων κατά τη διάρκεια τεκτονικών εργασιών.

Από καθαρά τώρα ιστορική πλευρά, παγίως υιοθετείται η άποψη ότι ο Ελευθεροτεκτονισμός στη σημερινή του μορφή αποτελεί εξέλιξη των επαγγελματικών σωματείων των κτιστών. Πράγματι, ο κατάλογος των επαγγελματιών οι οποίοι περί το 1700 έφεραν περιζώματα κατά την εργασία τους είναι εκτενέστατος. Για παράδειγμα, ο ξυλουργός φορούσε περίζωμα με ένα είδος βρόγχου στη μια πλευρά αυτού, ο υποδηματοποιός φορούσε κοντό δερμάτινο περίζωμα, ο κουρέας φορούσε ειδικό περίζωμα με δύο τσέπες για

να τοποθετεί τα ξυράφια και τα ψαλίδια του, ο κρεοπώλης φορούσε λευκό περιζώμα κ.λπ. Ήδη δε από τα τέλη του 17^{ου} και τις αρχές του 18^{ου} αι. στις έως τότε αμιγώς επαγγελματικές Στοές άρχισαν να εισέρχονται φωτισμένα πνεύματα, μύστες προερχόμενοι από τις αδελφότητες των Ροδόσταυρων και των Ναϊτών, Ερμητιστές, αλλά και άλλοι επιστήμονες που δεν ασκούσαν κατ' επάγγελμα την τεκτονική τέχνη, ωστόσο το περιζώμα διατηρήθηκε ως διακριτικό της ιστορικής προέλευσης του τέκτονα.

Ως προς το μέγεθός του, την εποχή του Μεσαίωνα και κατά την ανοικοδόμηση των μεγάλων καθεδρικών ναών, το περιζώμα είχε, όπως είναι φυσικό, πρακτική χροιά, και το μέγεθός του ήταν τέτοιο ώστε να προστατεύει αυτόν που το φορούσε από τη σκόνη και τα θραύσματα. Όμως με την πάροδο του χρόνου οι αποδεδειγμένοι τέκτονες δεν είχαν πια ανάγκη τέτοιου είδους προστασίας και έτσι το περιζώμα περιορίσθηκε στη σημερινή συμβολική του χρήση. Η πρώτη απεικόνιση θεωρητικού τέκτονα με περιζώμα αποτελεί το πορτραίτο του πρώτου Μεγ.·. Διδ.· της Μεγ.· Στ.· της Αγγλίας Sir Anthony Sayer κατά το έτος 1717, ο οποίος φέρει περιζώμα με τριγωνικό επικάλυμμα ανεστραμμένο, όπως είναι σήμερα το περιζώμα του Μαθ.·.

Ως προς τον τύπο του περιζώματος, στη Σκωτία υιοθετήθηκε από το 1736 το πράσινο ως διακριτικό χρώμα για τα μέλη του Συμβουλίου της Μεγ.· Στ.· ενώ μέχρι τότε κυριαρχούσε το λευκό, και πράσινο είναι το χρώμα το οποίο χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα από τη Μεγ.· Στ.· της Σκωτίας, αντί του γαλάζιου των περιζωμάτων των Διδδ.·, των Αξξ.· της Στ.· και των Μεγ.· Αξξ.· Σημειώνεται ότι η βασική κατασκευαστική διαφοροποίηση των σκωτικών περιζωμάτων είναι ότι αυτά δεν φέρουν τριγωνικό επικάλυμμα αλλά αντίστοιχο στρογγυλό, για την ακρίβεια ημικυκλικό.

Τα πρώτα περιζώματα που χρησιμοποιήθηκαν από τις γαλλικές Στ.· ήταν πανομοιότυπα με τα αγγλικά. Ήταν κατασκευασμένα από λευκό δέρμα, αν και το μέγεθός τους ήταν σαφώς μικρότερο από αυτό που χρησιμοποιείτο στη βρετανική νήσο. Σύντομα όμως, κατά το δεύτερο μισό του 18^{ου} αι. εμφανίσθηκε μια τάση διακόσμησης με σχέδια και σύμβολα εμπνευσμένα από σύμβολα της αρχιτεκτονικής και μύθους που σχετίζονται με την προέλευση του Τάγματος. Οι περιγραφές των περιζωμάτων της εποχής εκείνης αλλά και όσα από αυτά έχουν σωθεί αποτελούν σημαντικότερη ιστορική πηγή του τεκτονισμού, και αυτό γιατί από τις παραστάσεις επί των περιζωμάτων

αντλούνται πολύτιμες πληροφορίες για το τυπικό των γαλλικών Στ. της εποχής – για παράδειγμα στα περιζώματα αυτά απεικονίζεται ο διάκοσμος του Ν. , οι κινήσεις των Αξ. , η Τάξ. που ισχύει και στις μέρες μας. Έτσι, από τα περιζώματα αυτά μαθαίνουμε ότι οι γαλλικές Στ. εγκατέλειψαν το απλό τυπικό των αγγλικών εργασιών που περιοριζόταν στη συνάθροιση των μελών της Στ. γύρω από μια τράπεζα πανδοχείου, και υιοθέτησαν ένα πιο πολύπλοκο τελετουργικό συμβολισμού και κατηχήσεως. Επιπροσθέτως, στο τυπικό που συνέταξε ο Héroult το 1737 και είναι από τα τρία αρχαιότερα διασωθέντα στη γαλλική γλώσσα, μαθαίνουμε ότι «...μετά τον ασπασμό του Ιερού Ευαγγελίου ο Μεγ. Διδ. καλεί τον νεόφυτο κοντά του και του εγχειρίζει το περίζωμα του Ελευθέρου Τέκτονος το οποίο είναι κατασκευασμένο από λευκό δέρμα, ένα ζευγάρι χειρόκτια ανδρικά για τον ίδιο, και ένα άλλο ζευγάρι για τη γυναίκα που εκτιμά περισσότερο ...»).

Στην Αμερική ο Τεκτονισμός χρονολογείται ήδη από το 1729, και τα παλαιότερα δείγματα τεκτονικών περιζωμάτων που έχουν διασωθεί είναι πανομοιότυπα με τα αγγλικά, δηλαδή κατασκευασμένα από λευκό δέρμα ή ύφασμα και χωρίς καμία περαιτέρω διακόσμηση, και αυτό ισχύει και για τους τρεις βαθμούς του συμβολικού τεκτονισμού. Ωστόσο και κατά τη διάρκεια του πολέμου της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας, κυρίως λόγω της συμμαχίας που υφίστατο μεταξύ των δυνάμεων των επαναστατημένων αποίκων και της Γαλλίας, υιοθετήθηκαν ορισμένες παραδόσεις του γαλλικού τυπικού, όπως η διακόσμηση στο περίζωμα.

Στην Ελλάδα η πρώτη καταγραφή περί τεκτονικού περιζώματος απαντάται στον υπ' αριθμ. 254 χειρόγραφο Κώδικα της Αθωνικής Μονής Ξηροποτάμου η οποία περιλαμβάνει αυτόγραφα του Καισαρίου Δαπόντε με τίτλο «Βίβλος Βασιλέων» και τα οποία χρονολογούνται από τα τέλη του 18^{ου} αι. Η δε πρώτη αναφορά περί περιζώματος στο ελληνικό τυπικό βρίσκεται στην «Συλλογή των Τυπικών των Συμβολικών Βαθμών» η οποία τυπώθηκε το 1863 με φροντίδα της Σ. Στ. Φοίνιξ εν Αν. Κερκύρας. Αυτό είναι και το αρχαιότερο τυπικό που φυλάσσεται στη βιβλιοθήκη της Μεγ. Στ. της Ελλάδος. Ο τύπος των περιζωμάτων που χρησιμοποιήθηκαν από τη Μεγ. Αν. και κατόπιν από τη Μεγ. Στ. της Ελλάδος είναι κατ' ουσίαν γαλλικής προέλευσης. Έτσι καθιερώθηκε το λευκό περίζωμα με ανεστραμμένο το λευκό επικάλυμμα για το Βαθ. του Μαθ. , το ίδιο με δύο κυανούς ρόδακες για τον Βαθ. του Ετ. και

τέλος, για το Βαθ.· του Διδ.· περίζωμα λευκό μετά ερυθρών παρυφών εν μέσω του οποίου τίθενται τα στοιχεία Μ.· και Β.· και με εσωτερική μελανή επένδυση, επί της οποίας τίθενται δάκρυα, κρανία και οστά χιαστί. Μεταπολεμικά όμως, αρχής γενομένης από τις Στ.· των Αθηνών και με ελάχιστες εξαιρέσεις που διατηρήθηκαν μέχρι πρόσφατα, εισήχθη και εφαρμόστηκε ευρύτατα η χρήση αγγλικού τύπου περιζωμάτων για τους Διδ.· και τους Αξξ.· της Στ.·, ενώ τα μόνα στοιχεία γαλλικού τύπου περιζωμάτων πλέον είναι αυτά των Σεβ.· Διδ.· ορισμένων Στ.·, τα οποία είναι υφασμάτινα με ή χωρίς κρόσσια και συνήθως περίτεχνη διακόσμηση από κλάδους ακακίας και τα αρχικά Μ.· και Β.· χαραγμένα επ' αυτών.

Ως προς τη συμβολική, το τεκτονικό περίζωμα είναι εκ της φύσεώς του επιδεικτικό πληθώρας ερμηνειών και συμβολισμών, αρχής γενομένης από τις θεωρίες για το εκ «φύλλων συκής» περίζωμα των πρωτόπλαστων, έως τις παράλληλες ερμηνείες για τη σχέση αυτού με τη Μεγάλη Πυραμίδα, το Πυθαγόρειο Θεώρημα, τον εσωτερισμό και τον αποκρυφισμό. Όλοι πάντως συμφωνούν ως προς το ότι το περίζωμα είναι διακριτικό γνώρισμα των απανταχού της γης τεκτόνων και πρωταρχικό έμβλημα αγνότητας και θυσίας.

Το χρώμα του τεκτονικού περιζώματος του νεοφύτου στο Τάγμα, όπως και των χειροκτίων, πρέπει να είναι λευκό και ακηλίδωτο. Το λευκό ως σύμβολο της αγνότητας και της τελειότητας απαντάται πρωτίστως στα αρχαία μυστήρια, στα οποία ο υποψήφιος έφερε λευκή περιβολή. Εξάλλου και στις μέρες μας το λευκό χρώμα, αποκαλούμενο και «χρώμα των αγγέλων» είναι δηλωτικό ανατάσεως και καθαρότητας, γι' αυτό και έχει καθιερωθεί σαν χρώμα ένδυσης της νύφης και του προς βάπτιση νεογνού. Επίσης θεωρείται το χρώμα της κάθαρσης της ψυχής, της αναγέννησης και της αθανασίας, και γι' αυτό οι αρχαίοι λαοί το θεωρούσαν – και πολλοί το θεωρούν ακόμα – ως το χρώμα των νεκρών, όχι όμως ως χρώμα θλίψης και πένθους, αλλά ως χρώμα σωτηρίας. Το δε κυανό, δηλαδή το γαλάζιο, θεωρείται το κατεξοχήν χρώμα του συμβολικού Τεκτονισμού. Για τους τέκτονες είναι το σύμβολο της παγκόσμιας φιλίας και αγαθοεργίας, διότι όπως το χρώμα του παγκοσμίου ουρανού θόλου καλύπτει την υδρόγειο, έτσι και ο τεκτονισμός καλύπτει υπό τη σκέπη του τις ανθρώπινες αρετές και ενώνει όλους τους ανθρώπους. Εκδηλώνει επίσης την πρόθεση του Τάγματος προς συναδέλφωση όλων των τεκτόνων για την επίτευξη του έργου μιας ανώτερης δύναμης, καθώς και την πνευματική -

εσωτερική ανάταση και άνοδο προς έναν καλύτερο κόσμο, τον οποίο καλείται ο Τεκτονισμός να οικοδομήσει. Σημειώνεται ότι το κυανό θεωρείται ιερό χρώμα κατά την Καμπαλά και την εβραϊκή θρησκεία, την Αρχαία Αίγυπτο και τους Χριστιανούς του Μεσαίωνα.

Ως προς το υλικό και κατά την πλειοψηφία των τεκτόνων συγγραφέων, το περιζώμα πρέπει να είναι από δέρμα αμνού πλάτους 35-40 εκ και ύψους 30-35 εκατοστών, τετράγωνο, και με τριγωνικό επικάλυμμα μήκους 8-10 εκ. Το δέρμα αμνού υπενθυμίζει τον δερμάτινο χιτώνα τον οποίο φόρεσαν κατά τον βιβλικό μύθο ο Αδάμ και η Εύα όταν υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τον Παράδεισο και να παραδοθούν στη μοίρα και στον κόπο. Ο κόπος όμως δεν αποτελεί κατάρα για τον άνθρωπο, αλλά είναι η γενεσιουργός αιτία της ευτυχίας και της εξελίξεώς του.

Το σχήμα του τεκτονικού περιζώματος, τουλάχιστον στη συμβολική Στ., είναι ορισμένο και κατ' ουδένα τρόπο πρέπει να μεταβάλλεται. Αυτό αποτελείται «*εκ του τετραγώνου και του υπερκείμενου αυτού τριγώνου*». Στην τεκτονική βιβλιογραφία αναφέρονται ποικίλες θεωρήσεις για την καταγωγή του σχήματος του περιζώματος. Λέγεται για παράδειγμα ότι ο Πυθαγόρας εμπνεύσθηκε την ιδέα του ομώνυμου θεωρήματός του από το σχήμα του τεκτονικού περιζώματος, και συγκεκριμένα όταν το φόρεσε με το τριγωνικό του κάλυμμα ανεστραμμένο. Λέγεται επίσης ότι το σχήμα του περιζώματος αποτελεί τη βάση όλων των αριθμών, πλην του μηδενός. Παράλληλα, η αρχή του τετραγώνου και του τριγώνου καλύπτεται από το πέπλο του μακρινού παρελθόντος. Το τετράγωνο καταρχήν αποτελεί την πρώτη αντίληψη του ανθρώπου για το σχήμα του κόσμου. Σε όλα τα αρχαία κείμενα και παραστάσεις η γη παρουσιάζεται επίπεδη, έχουσα σχήμα τετραγώνου. Το τετράγωνο παριστά επίσης τους καταυλισμούς των Υιών του Ισραήλ κατά την περιπλάνησή τους στην έρημο, οι οποίοι αποτελούν ελλιπές τετράγωνο, με την Κιβωτό στο μέσον και με τις τρεις φυλές στις τρεις πλευρές του. Επίσης το τετράγωνο συμβολίζει τις τέσσερις κύριες αρετές, δηλαδή την Ανοχή, την Ισχύ, τη Σοφία και τη Δικαιοσύνη, καθώς και τη φυσική υπόσταση του ανθρώπου, η οποία παριστάται από τέσσερα στοιχεία : το υλικό σώμα, τον πόθο, τη θνητή σκέψη και την ψυχή.

Το τρίγωνο είναι το αρχαίο σύμβολο του ουρανού. Όπως η γη θεωρείτο επίπεδη, έτσι και ο ουρανός εκλαμβάνόταν ως «*έχων σχήμα στέγης*,

στηριζομένης επί της γης». Το τρίγωνο συμβολίζει τον Θεό, οι δε τρεις πλευρές την Παντοδυναμία του, την Πανσοφία του και την πανταχού Παρουσία του. Είναι επίσης το σύμβολο των τριών υπέροχων αρετών της Πίστεως, της Ελπίδας και του Ελέους, το οποίο θυμίζει σε κάθε μνημένο τα μεγάλα καθήκοντα προς τον Θεό, το πλησίον, την οικογένεια και τον εαυτό μας. Το τρίγωνο συμβολίζει ακόμα την πνευματική υπόσταση του ανθρώπου, η οποία απεικονίζεται στη χριστιανική θρησκεία υπό του Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Μπορεί λοιπόν να λεχθεί ότι τα δύο μέρη του τεκτονικού περιζώματος συμβολίζουν τις διαστάσεις του Ουρανού και της Γης, καθώς και τις εκφάνσεις του υλικού και πνευματικού ανθρώπου, και συνδυάζοντας τα μέρη αυτά επιτυγχάνεται η απόλυτη ισορροπία, αρμονία και συνεργασία, και τελικά, ο ιδανικός άνθρωπος.

Το περίζωμα στο Βαθ.΄ του Μαθ.΄ είναι όπως όλοι γνωρίζουμε λευκό με ανεστραμμένο τριγωνικό επικάλυμμα. Το επικάλυμμα στη θέση αυτή προστατεύει το επιγάστριο το οποίο συνδέεται με το ηλιακό πλέγμα και αναλογεί στην περιοχή από την οποία εξαρτώνται τα αισθήματα και οι συγκινήσεις, από τα οποία πρέπει να προστατευθεί ο Μαθ.΄ προκειμένου να φθάσει στην πνευματική γαλήνη του αληθινού μύστη. Με την απομόνωση αυτών των συναισθημάτων δεν υπάρχει κίνδυνος ο νεόφυτος να διαταράξει με την ακτινοβολία των βέβηλων συναισθημάτων τη γαλήνη του Ν.΄ στον οποίο γίνεται δεκτός. Κατ' άλλη ερμηνεία, το τριγωνικό επικάλυμμα συμβολίζει την ψυχή, η οποία πλανάται υπεράνω του σώματος, όταν δε ο μύστης δυνηθεί να το κατεβάσει, η ψυχή πλέον θα ευρίσκεται εντός του σώματος και θα δύναται να το χρησιμοποιήσει ως όργανό της. Τέλος, υποστηρίζεται ότι με το τριγωνικό επικάλυμμα υποδηλώνεται συμβολικά ότι το Πνεύμα εισχωρεί στην Ύλη και δια τούτο στο Βαθ.΄ του Μαθ.΄ πρέπει να «δεικνύει την άνωθεν Θεία Σοφία», η οποία ακόμα δεν έχει διαπεράσει την Ύλη του χθόνιου εαυτού μας. Τα δε περιζώματα των Επ.΄, των Διδδ.΄ και του Σεβ.΄ Διδ.΄ έχουν τους δικούς τους εξαιρετικά ενδιαφέροντες συμβολισμούς οι οποίοι δεν θα αναλυθούν εδώ, θέλω όμως να πιστεύω ότι από όλα τα παραπάνω έχετε ήδη αντιληφθεί ότι τίποτα σχετικό με το περίζωμα δεν είναι τυχαίο και άνευ σημασίας.

Αδδ.΄ μου, ελπίζοντας να μην καταχρώμαι την τιμή που μου κάνετε χαρίζοντάς μου την προσοχή σας τόση ώρα, επιτρέψτε μου να μοιραστώ μαζί σας κάτι που έμαθα εκπονώντας αυτή την εργασία. Στον τεκτονισμό τα

σύμβολα είναι πολλά, και οι ερμηνείες τους ακόμη περισσότερες. Όμως ο τεκτονισμός δεν άντεξε και δεν εξελίχθηκε μέσα στους αιώνες χάρη στους αδδ.: μας που απλώς αναπαρήγαγαν τις ερμηνείες αυτές. Άντεξε και εξελίχθηκε χάρη σ' αυτούς που δεν εξέλαβαν καμία εξήγηση σαν στεγανό ή δόγμα, αλλά κάθε φορά σεβόμενοι τη γνώση των παλαιών και χρησιμοποιώντας τη σαν εφαλτήριο σηκώθηκαν ψηλότερα, είδαν πιο μακριά, και ανέβασαν τους αδδ.: τους στους ώμους τους για να δουν αυτοί και να προχωρήσουν ακόμη πιο μακριά, ν' ανέβουν ακόμη πιο ψηλά. Να έχετε τα μάτια και τ' αυτιά σας ανοιχτά αδδ.: μου, όχι μόνο εντός, αλλά και εκτός του Ν.: τούτου. Άλλωστε, τέκτονες υπάρχουν παντού, κι ας μην φορούν περίζωμα, κι ας μην μυήθηκαν ποτέ. Όμως σ' εμάς έχει προσφερθεί το προνόμιο να φέρουμε περίζωμα, και είναι καθήκον μας να το φοράμε περήφανα. Είναι το πρώτο στοιχείο που μας χαρακτηρίζει από την εισδοχή μας στο Τάγμα, και δεν θα το αποχωριστούμε ποτέ. Είναι καθήκον μας να το τιμάμε γιατί είναι η κιβωτός όλης της ιστορίας, της φιλοσοφίας και της συμβολικής του τεκτονισμού. Είναι το χωνευτήρι και το σημείο αναφοράς της εργασίας όλων των αδδ.: μας οι οποίοι το εξέλιξαν και μας το παρέδωσαν. Είναι το απόσταγμα του χθες, η σμίλη και η σφύρα του σήμερα, και είναι δική μας δουλειά να εργαστούμε αδιάκοπα για να το παραδώσουμε στους μελλοντικούς αδδ.: μας ακόμα πιο πλούσιο σε δοκιμασίες, γνώση και εμπειρία, στην ατραπό προς την Αλήθεια και το Φως.